

Nr 19.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99); given Stockholms slott den 4 januari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

GUSTAF ADOLF.

Torsten Nilsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att maximibeloppen för familjepenning enligt 6 § familjebidragsförordningen skola höjas med i genomsnitt omkring 20 % och för de olika ifrågakommande kategorierna av familjemedlemmar utgöra kronor 4: 50, 2: 60 respektive 1: 80 för dag.

Förslag
till
förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen
den 29 mars 1946 (nr 99).

Härigenom förordnas att 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

6 §.

Familjepenning utgår — — — för dag:

	Kronor
1. För hustru — — — 16 år ...	3:75
2. För annan — — — under 1)	2:—
3. För annan — — — under 1)	1:50

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 3 kronor 75 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

Familjepenning utgår — — — för dag:

	Kronor
1. För hustru — — — 16 år ...	4:50
2. För annan — — — under 1)	2:60
3. För annan — — — under 1)	1:80

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 4 kronor 50 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 1952.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1951:117.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden hållet inför
Hans Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 4 januari 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet fråga om *ändring i familjebidragsförordningen* och anför därvid följande.

Inledning.

Enligt 1946 års familjebidragsförordning må till värnpliktig utgå familjebidrag i den mån behov härav prövas föreligga. Bidrag utgår vanligen i form av *familjepenning* för den värnpliktiges familjemedlemmar och *bostadsbidrag* för hans kostnad för familjebostad. Familjemedlemmar kunna vidare erhålla *sjukbidrag* och *begravningsbidrag*. Rörelseidkare kan erhålla *näringsbidrag* för upprätthållande av rörelsen eller för att möjliggöra återupptagande av nedlagd sådan. Behovsprövningen innebär att vid bidragsbeloppens bestämmande hänsyn tages till inkomster som den värnpliktige själv eller familjemedlemmarna åtnjuta.

Enligt såväl 1942 års krigsfamiljebidragsförordning (SFS 1942:521) som familjebidragsförordningen i dess ursprungliga lydelse utgick familjepenning med högst de belopp för dag som framgå av följande tariff:

	1	2	3
Ortsgrupp	För hustru och frän- skild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sam- manlever, är arbets- oförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familje- medlem under 16 år	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
	kronor	kronor	kronor
I	2: 75	1: 40	1: 10
II	3: —	1: 65	1: 20
III	3: 25	1: 90	1: 30

Familjepenningens maximibelopp ha sedermera ändrats två gånger.

Sålunda framlades genom propositionen 1950:146 förslag om upphävande av den då gällande dyrortsgrupperingen av familjepenningen och om vissa höjningar av familjepenningens maximibelopp. Förslaget avsåg endast en provisorisk reglering för budgetåret 1950/51. Propositionen var föranledd av ett av försvarets socialbyrå den 21 december 1948 avgivet förslag. Riksdagen biföll propositionen (skrivelse nr 240).

Genom propositionen 1951:17 föreslogs, bland annat, ett definitivt slopande av dyrortsgrupperingen och en ytterligare reglering uppåt av familjepenningens maximibelopp, allt i huvudsaklig överensstämmelse med socialbyråns nyssnämnda förslag. Propositionen bifölls av riksdagen i de delar varom här är fråga (skrivelse nr 60). I enlighet härmed utfärdades förordning om ändring i familjebidragförordningen (SFS 1951:117), varigenom familjepenningens maximibelopp för de tre ifrågakommande kategorierna av familjemedlemmar bestämdes till kronor 3:75, 2:— respektive 1:50 för dag.

Försvarets socialbyrå har nu i skrivelse den 14 september 1951 framlagt förslag till ytterligare förhöjning av familjepenningens maximibelopp. Över förslaget ha efter remiss yttranden avgivits av *överbefälhavaren efter försvarsgrenschefernas hörande, försvarets civilförvaltning, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, kammarrätten, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund*.

Socialbyråns förslag.

I sitt förslag den 14 september 1951 har *socialbyrån* inledningsvis erinrat om ett uttalande av andra lagutskottet vid behandlingen av propositionen 1951:17.

Utskottet yttrade därvid (utlåtande nr 14):

Vad familjepenningens maximibelopp angår har departementschefen framhållit, att socialbyråns förslag visserligen anslöt sig till prisläget den 1 oktober 1948 men att därvid en viss avrundning uppåt vidtogs i fråga om dagsbeloppen för hustru, 3:75, och minderårigt barn, 1:50, samt att denna avrundning täcker den prisstegring, som inträffat under tiden den 1 oktober 1948—den 1 oktober 1950 och jämväl lämnar utrymme för viss ytterligare prisstegring. Med hänsyn till den prisstegring som inträffat efter sistnämnda datum torde de föreslagna beloppen enligt utskottets mening på sin höjd kunna anses ansluta sig till nuvarande prisläge; något utrymme för ytterligare prisstegring torde sålunda icke finnas. Detta oaktat anser sig utskottet kunna godtaga förslaget i denna del men förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t ägnar frågan fortsatt uppmärksamhet.

I anslutning härtill har socialbyrån anfört: Från den 1 juli 1942 till den 1 juli 1951 hade levnadskostnadsindex stigit med 44 enheter — från 151 till 195 — och livsmedelskostnadsindex med 52 enheter — från 163 till 215. Levnadskostnadsfördyringen under berörda tidsperiod uppginge sålunda, vad gällde levnadskostnaderna i dess helhet, till 29,1 % och, vad gällde livsmedelskostnaderna, till 31,9 %. Om den procentuella stegringen av livs-

medelskostnaderna utnyttjades för framräkning av nya maximibelopp för familjepeningen och utgångspunkten härvid valdes i de enligt 1942 års krigsfamiljebidragsförordning ifrågakommande maximibeloppen för olika kategorier av familjemedlemmar inom dåvarande ortsgrupp III, skulle de enligt 6 § familjebidragsförordningen ifrågakommande beloppen böra utgöra för dag kronor 4:28, 2:50 respektive 1:71 för de berörda tre kategorierna av familjemedlemmar. De sålunda framräknade beloppen vore uppenbart i behov av avrundning. Socialbyrån hade emellertid ej ansett sig böra framlägga något förslag beträffande sådan avrundning, enär det ej syntes helt uteslutet, att redan under år 1951 viss ytterligare levnadskostnadsförtydning kunde komma att inträffa och att denna i främsta rummet kunde komma att beröra livsmedelskostnaderna. Med beaktande härav borde den exakta förhöjningen av familjepeningens maximibelopp grundas på ett aktuellare underlag i fråga om inträffade förändringar i levnadskostnaderna än det av byrån redovisade. Den föreslagna förhöjningen av familjepeningens maximibelopp borde träda i kraft senast vid den tidpunkt våren 1952, då eventuella repetitionsövningar i krigsförband komme att igångsättas.

Socialbyrån har vidare framhållit, att i nära anslutning till familjepeningens maximibelopp komme frågan om den hänsyn som vid bestämmande av familjebidrag skulle tagas till de inkomster som familjemedlemmarna kunde uppbära. De nu gällande reglerna i detta avseende vore i behov av översyn. Dessa regler vore intagna i familjebidragskungörelsen. Byrån ville framdeles inkomma med förslag till de ändringar i familjebidragskungörelsen, vartill de fortsatta övervägandena om behovsprövningsreglernas ändamålsenlighet kunde giva anledning.

Sedermera har socialbyrån i skrivelse den 20 december 1951 framlagt förslag till vissa ändringar i familjebidragskungörelsen. Förslaget innebär en anpassning av de hittills gällande reglerna för den normerade behovsprövningen till de nuvarande pris- och löneförhållandena. Förslaget avser vidare att främja enkelhet och likformighet vid bestämmande av familjebidrag i sådana fall där såväl den värnpliktige som hans hustru eller endera av makarna åtnjuta inkomst.

Yttranden.

Samtliga remissmyndigheter ha tillstyrkt höjning av nu gällande maximibelopp för familjepeningen.

Några av de hörda myndigheterna ha förordat en anpassning av bidragsbeloppen till ett vid viss tidpunkt aktuellt levnadskostnadsindex. *Försvarets civilförvaltning* har sålunda ansett bidragsbeloppen böra avvägas i förhållande till det indextal, som kommer att gälla den 1 januari 1952. Åt liknande uppfattning har *socialstyrelsen* givit uttryck. *Statskontoret* har framhållit, att socialbyrån ej framlagt några beräkningar rörande de med den förordade höjningen av familjepeningen förenade kostnaderna. En avsevärd anslagsuppräknings syntes bli erforderlig, i synnerhet om repetitionsövningar fram-

deles komme att anordnas i samma omfattning som under år 1951. Under förutsättning att det befunnes möjligt att avsätta medel för ändamålet kunde statskontoret tillstyrka en med utgångspunkt från levnadskostnadsutvecklingen per den 1 juli 1951 företagen jämkning av familjepennings maximibelopp till i avrundade tal kronor 4: 25, 2: 30 och 1: 70 för de ifrågakommande tre kategorierna av familjemedlemmar.

Några remissmyndigheter ha framfört tanken på en automatiskt verkande anpassning av familjepennings maximibelopp till inträffande ändringar i levnadskostnadsindex och då närmast livsmedelskostnadsindex. *Överbefälhavaren* har sålunda anfört, att för undvikande av den eftersläpning av bidragsbeloppens anpassning till levnadskostnaderna, som det nuvarande systemet innebure, borde maximibeloppen för framtiden regleras så att de mer automatiskt kunde följa en indexreglering. Liknande synpunkter ha anförts av *försvarets civilförvaltning* och *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* samt *Svenska landskommunernas förbund*. Slutligen ha *överbefälhavaren* och *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* erinrat om ett av socialbyrån tidigare framlagt förslag om öppnande av möjlighet även vid fredstjänstgöring att erhålla s. k. förlängt familjebidrag och framhållit betydelsen av att detta förslag snarast genomföres.

Departementschefen.

Försvarets socialbyrå har framlagt förslag om höjning av familjepennings nu gällande maximibelopp för de ifrågakommande kategorierna av familjemedlemmar men i ovisshet om prisutvecklingen icke närmare preciserat ökningens storlek. De hörda myndigheterna ha tillstyrkt höjning.

De hittills vidtagna ändringarna i familjepennings belopp ha motiverats med stegringen av levnadskostnaderna.

Under remissbehandlingen har ifrågasatts att familjepenningen borde så regleras att den automatiskt anpassades efter inträffande ändringar i levnadskostnaderna. Denna tanke finner jag mig emellertid, åtminstone för närvarande, ej kunna biträda. Någon indexreglering i egentlig mening av familjepenningen bör således icke nu ifrågakomma.

Med utgångspunkt från stegringen i livsmedelskostnaderna — vilka i detta sammanhang måste anses mest representativa — och det senast tillgängliga indextalet för dessa kostnader (september 1951) skulle den däremot svarande höjningen av de nuvarande maximibeloppen bli: kronor 0: 71, 0: 61 respektive 0: 29 för de tre kategorierna av familjemedlemmar. Familjepennings nuvarande maximibelopp skulle alltså ökas till kronor 4: 46, 2: 61 respektive 1: 79. Dessa belopp böra givetvis avrundas. Det synes härvid skäligt, att familjepenningen för de familjemedlemmar, hustru och minderåriga barn, vilka för sin försörjning regelmässigt äro beroende av den värmpliktige, avrundas uppåt, till högst kronor 4: 50 respektive 1: 80. I fråga om övriga familjemedlemmar — närmast föräldrar — torde familjepennings belopp kunna bestämmas till kronor 2: 60.

Det nu framlagda förslaget innebär en höjning av familjepeningens maximibelopp med 20 % för det övervägande antalet familjemedlemmar. Enligt vad socialbyrån upplyst, torde familjepeningens andel i de sammanlagda familjebidragskostnaderna kunna skattas till omkring 70 %. Då emellertid höjningen av de maximala familjepenningsbeloppen med hänsyn till bestämmelserna om behovsprövning ej alltid torde kunna utnyttjas, kan enligt uppgifter som inhämtats från socialbyrån den ökning av kostnaderna för de sammanlagda familjebidragen som föranledes av förslaget beräknas stanna vid omkring 10 %.

Enär den höjning av levnadskostnaderna, som föranlett förslagets framläggande, redan ägt rum, synas de ändrade bestämmelserna böra genomföras så snart ske kan. Jag föreslår därför, att bestämmelserna skola träda i kraft redan den 1 mars 1952.

Under remissbehandlingen har framställts förslag om införande av s. k. förlängt familjebidrag. Jag anser mig emellertid för närvarande ej kunna biträda detta förslag.

Slutligen får jag beröra det av socialbyrån i dess skrivelse den 20 december 1951 framlagda förslaget till ändringar i familjebidragskungörelsen. Detta förslag, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling, avser som tidigare nämnts närmast reglerna för den normerade behovsprövningen. Uppenbart är att de nuvarande bestämmelserna böra jämkas. Det torde emellertid ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i denna fråga. Jag räknar med att ändrade bestämmelser i ämnet skola kunna träda i kraft samtidigt med förhöjningen av familjepeningens maximibelopp.

I enlighet med det nu anförda har inom försvarsdepartementet utarbetats förslag till förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen.

Departementschefens hemställan.

Departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga upprättat förslag till *förordning om ändring i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Fredrik v. Scheele.
